

Niğde Mebusu Sadettin Ertur ve iki arkadaşının, 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununa ek kanun teklifi ve Divanı Muhasebat ve Bütçe encümenleri mazbataları (2/276)

22 . II . 1956

B. M. Merlisi Yüksek Reisliğine

16 . VI . 1934 tarihli ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununa ek olarak hazırlanan kanun lâyihası, esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

Gereğine müsaade buyurulmasını saygılarımızla arz ve rica ederiz.

Niğde Mebusu
Sadettin Ertur

Niğde Mebusu
Ahmet Nuri Kadıoğlu

Tokad Mebusu
Ömer Sunar

MUCİP SEBEPLER LÂYİHASI

Memleketimizde âmme hizmetlerinde vazife almış bulunan memurların ücret rejimi 1947 yılına kadar Barem ve Teadül kanunları unvanını taşıyan mevzuat ile umumi bir tevazün ve teadüle tâbi tutulagelmıştır.

1947 yılında Hâkimler Kanununa ek olarak kabul edilmiş olan 19 . II . 1947 tarihli ve 5017 sayılı Kanunla Hâkimlerin kaza vazifesi görmekte olmaları ve bu bakımdan diğer memurlardan ayrı bir istihkak rejimine tâbi tutulmaları lâzımgeldiği esbabı mucibesıyla bunlara «Hâkim ödeneği» adı ile her ay, umumi teadül esasları içerisinde tâyin edilmiş olan aylıklarına ilâveten miktarı kadrolara göre değişik bir ilâve istihkak ödenmesi esası kabul edilmiştir.

O tarihten bu yana diğer Devlet teşekküllerinde kaza vazifesi görmekte olan vazifelilerin de hâkimler gibi ve onlarla muvazi olarak hususi bir istihkak rejimine tâbi tutulmasının uygun olacağı fikri zihinlerde tenebbüte başhyarak son zamanlarda artık kaza organları arasında malî haklar bakımından eşitlik sağlanmasının bir adalet icabı olduğu yaygın bir kanaat halini almıştır.

Nitekim ahiren Devlet Şûrası mensuplarına da hâkimlerde olduğu üzere tahsisat verilmesi hususunda yapılmış olan bir kanun teklifi alâkalı encümenlerde de mazharı tasvip olarak Büyük Millet Meclisi Umumi Heyetine sunulmuş bulunmaktadır.

Kaza vazifesi gören teşkilât mensuplarına ayrı bir istihkak verilmesi esasının böylece mevzuat ile de takviye edilen bir ihtiyaç halini alması karşısında Divanı Muhasebat teşkilâtının hatıra gelmemesi tabiatıyla imkânsızdır.

Zira 1281 tarihinden beri müesseselerimiz arasında faaliyet gösteregelmekte iken Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 100 ncü maddesiyle yeni baştan kurulan ve 1934 yılında kabul edilen 2514 sayılı Kanunla da bugünkü şeklini almış olan Divanı Muhasebatın tamamıyla kazai vazife icra ettiğinde en küçük bir tereddüt dahi gösterilemez.

Bu kanaat hem hukuki ve hem de kanuni bakımdan şu esaslara dayanmaktadır.

Hukuki bakımdan :

Divanı Muhasebatın esas vazifesi Devlet varidatını tahsil eden, Devlet masarifatını icra eden ve nihayet Devlete ait nakit, menkul ve gayrimenkul bilcümle eşya ve emvali ve kıymetleri muhafaza ve idare eden memurların senelik faaliyetlerini, kanun bakımından tetkik ederek uygun faaliyette bulunanların beraatine, kasdi veya gayrikasdi yanlış muamele yüzünden vergi ziyana sebebiyet veren, kanun fevkinde masraf yapan veya Devlet emvalini ziya ve hasara uğratanların da bu ha-

reketleri neticesinde iras ettikleri zararların zimmet veya tazminine hüküm vermekten ve bunun yanında devlet umumi hesaplarının neticelerini de Büyük Millet Meclisine arz etmekten ibarettir.

Şayet Divanı Muhasebat kurulmamış olsaydı, Devletin, istihdam ettiği memurların hareketleri yüzünden uğradığı bu kabıl zararlarının tazmin ve telâfisi için müracaatını umumi mahkemeler nezdinde yapması lâzımgelecekti.

İşte aslında umumi mahkemelerin mevzuuna dâhil olacak bu gibi ihtilâfların hal ve rüyeti vazifesi hususi bir hükümle Divanı Muhasebata tevdi edilmiş bulunmaktadır ki bu hal Divanı Muhasebatın tamamiyle kazai faaliyet gösteren bir teşkilât olduğunu hukukan sarih bir surette belirtmektedir.

Kanuni bakımdan :

16 . VI . 1934 tarihli ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununun 1 nci maddesiyle bu teşkilâtın vazifesi şu yolda tesbit olunmuştur :

(Divanı Muhasebat, Teşkilâtı Esasiye Kanununun 100 ncu maddesi hükmüne göre Büyük Millet Meclisine bağlı ve Devletin bütün varidat ve masraflarıyla mallarını ve hesaplarını onun namına bu kanun hükümlerine göre murakabe ve Devlet mallarını kabız ve sarf ve idare ve muhafaza edenlerin hesaplarını tetkik ve muhakeme ile mükellef bir heyettir.)

Görülüyor ki, Divanı Muhasebatın asıl kuruluşu bir murakabe ve muhakeme heyeti olmak maksat ve vasfını taşımaktadır. Zaten kanunun mütaakıp hükümlerinin tetkiki de murakabe vazifesinin, idare hesaplarının muhakemesi suretiyle iera edildiğini göstermektedir.

Aynı kanunun 18 nci maddesinde :

(Üç âza bir reisten terekübeden daireler birer hesap mahkemesidir. Bir reis ve iki âzadan terekübeden daire heyeti hükme salâhiyetlidir.

Daireler bu kanun mucibince muhasiplerin idare hesaplarını tetkik ve muhakeme ederek Muhasebei Umumiye Kanunu ve bu kanun hükümlerine göre muhasip ve tahakkuk memurlarıyla ikinci derecede âmiri italar hakkında hüküm verir.) denilmek suretiyle Divanı Muhasebat Dairelerinin birer mahkeme olduğu sarih surette beyan edildiği gibi mütaakıp maddelerde de usulü muhakeme tesbit olunmakta ve nihayet aynı kanunun 55 nci maddesinde :

(Divan ilâmları kesbi katiyet ettikten sonra iera Kanununa tevfikân infaz olunur.) denilmek suretiyle Divan ilâmlarına umumi mahkeme ilâmları derecesinde bir kabiliyeti tenfiziyeye tanınmış bulunmaktadır.

Divan ilâmlarına karşı müracaat edilecek kanun yolları ise aynı kanunun 57. nci maddesiyle (İadei muhakeme) ve 61 nci maddesiyle de (Temyiz) olarak tesbidedilmiş olup her iki yoldan yapılacak müracaatların tetkiki vazifesi de yine Divanı Muhasebat dairelerine ve bu dairelerden kurulu temyiz heyetine verilmiş olup bu yollardan geçmiş veya zamanında bu yollara müracaat olunmamış bir ilâmın kesbi katiyet edeceği de aynı kanun iktizasından bulunmakta ve Divan ilâmlarına karşı adli veya idari diğer kaza mercileri (Meselâ Temyiz Mahkemesi veya Devlet Şûrası) nezdinde bir itiraz veya temyiz hakkı tanınmamaktadır.

Divanı Muhasebat kanununun diğer hükümlerinin tetkikinden de murakıplar sınıfına dâhil olanlarla müddeiumumilerin işbu kaza faaliyetine tam ve kâmil bir şekilde iştirak ettikleri ve hattâ murakıpların tetkik ve muhakemenin ilk safhasını iera ve idare ettikleri, ilgililerin istizaha davet olunması ve nihayet zimmet veya beraat talebiyle dosyaların dairelere tevdi gibi işbu kaza vazifesinin mühim bir safhasında da vazifedar oldukları görülmektedir.

Arz ve izah olunan şu kanuni hükümler muvacehesinde Divanı Muhasebat teşkilâtının esas faaliyetinin tamamiyle kazai mahiyette olduğu üzerinde en ufak bir tereddüde dahi mahal bulunmamaktadır.

Böyle olunca Divanı Muhasebat teşkilâtında vazife ifa eyliyen ve durumları diğer hâkimlerden farklı bulunmayanların da hâkimlere tanınan malî istihkaklara muadil ve muvazi haklardan faydalanmaları bir hak meslesi ve adalet icabı olarak ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan Temyiz Mahkemesi, Devlet Şûrası ve Divanı Muhasebat gibi demokratik idare-

lerde temel teşkilât sayılan müesseselerin mensuplarını diğer Devlet dairelerindeki memurlara nazaran ayrı bir malî statüye tâbi tutmakta isabet de bulunmaktadır.

Nitekim diğer devlet memurlarının muhtelif kanunlarla, ek görevler, öğretmenlikler, idare meclisi âza ve reislikleri gibi munzam iş deruhde edebilmelerine imkân ve cevaz verilmiş iken bu kaza müesseselerinin mensuplarının paralı veya parasız başkaca her hangi bir hizmet kabul etmeleri külli-yen menolunmuş bulunmaktadır.

Binaenaleyh vazifelerinin hususiyeti icabı böyle bir mahrumiyete tâbi tutulan bu müessese mensuplarına malî haklar bakımından da diğer memurlardan farklı ve bu durumu telâfi edici bir sistemin kabulü mâdelet icabı bulunmakta ve aynı zamanda bu müesseselerden gereği gibi randıman alınabilmesi ve bunların yüksek evsafıta memur ile teşhiz olunabilmesi için böyle bir tedbire tevessüle zaruret de görülmektedir.

Esasen hâkimler ödeneği hakkındaki Kanunun esbabı mucibe lâyihası tetkik edildikte mezkûr ödeneğin verilmesi için ileri sürülen belli başlı gerekçenin, hâkimlerin başka vazife almaktan memnu buldukları teşkil ettiğinin burada hatırlatılması da faydalı mülâhaza edilmektedir.

Kaldı ki, Üniversiteler Kanunu, bir kısım vazifeler için ilâve tahsisat verilmesini kabul eyleyen Temsil Ödeneği Kanunu (ki, bilâhare 31 . I . 1955 tarih ve 6458 sayılı Kanunla vali muavinleri de bunlar arasına katılmıştır.) Adli Tıp Müessesesi mensuplarına tazminat verilmesi hakkındaki 8 . VII . 1953 tarihli ve 6119 sayılı Kanun emniyet mensuplarına aylıklarından ayrı olarak fazla mesai ücreti verilmesine dair olan 16 . V . 1955 tarihli ve 6564 sayılı Kanun, subay ve askerî memurlara tayın bedeli verilmesine dair olan Kanun gibi mevzuat ile bir kısım vazifelerin gerektirdiği hususiyetler nazara alınmak suretiyle umumi aylık rejiminde bâzı hususî statüler tesis edilmesi yoluna da gidilmiş bulunmaktadır.

Binaenaleyh; Divanı Muhasebatın durumu bu noktadan da ele alındığı takdirde Büyük Millet Meclisi namına murakabe ile vazifelendirilen yüksek bir malî mahkemenin gereği gibi vazife görmesinin temini bakımından hususî bir malî statüye tâbi tutulması lüzum ve zarureti de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bu sebeplerle Divanı Muhasebat mensuplarına da hâkim ödenekleri miktarında ve onlarla muvazi esaslar dairesinde aylıklarına ilâveten bir tahsisat verilmesini sağlamak maksadiyle ilişik kanun tasarıları tanzim ve takdim kılınmıştır.

Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Divanı Muhasebat Encümeni

Esas No. 2/276

Karar No. 29

2 . IV . 1956

Yüksek Reisliğe

Niğde Mebusu Sadettin Ertur ve iki arkadaşı tarafından teklif olunarak encümenimize havale edilmiş bulunan 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununa ek kanun teklifi, Divanı Muhasebat Reisi ve Maliye Vekâleti temsilcisi hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu :

Kanun teklifinin, adli kaza vazifesi gören teşkilât mensuplarının aylıklarına ilâveten ödenek namıyla munzam bir ücret verilmesinin mevzuatımız meyanına girmiş olması ve idari kaza vazifesini ifa eden Şûrayı Devlet mensuplarına da aynı suretle munzam bir tahsisat verilmesini sağlamak maksadiyle ahiren yapılmış olan bir kanun teklifinin ilgili encümenlerde mazharı kabul olarak Büyük Millet Meclisi Umumi Heyetinin müzakeresine intikal etmiş bulunması sebepleriyle malî sahada kaza vazifesi gören ve Büyük Millet Meclisi adına malî murakabeyi icra eden Divanı Muhasebat mensuplarına da aynı hakkın tanınmasını temin kılmak maksadını taşıdığı anlaşılmaktadır.

Bu mevzuda encümenimizde cereyan eden müzakereler sonunda, teklifin esbabı mucibesinde bertafsil izah olunan hukuki ve kanuni sebepler muvacehesinde Anayasa ile kurulmuş olan ve malî mevzularda adli mahkemeler kararları derecesinde kabiliyeti tenfiziyeyi haiz ve nihai derecede hüküm vermeye ve ilâm ısdarına salâhiyeti bulunan ve şu suretle bir kaza vazifesi gördüğünde en ufak bir tereddüde dahi mahal bulunmayan Divanı Muhasebat teşkilâtının da, emsali bulunan Temyiz Mahkemesi ve Devlet Şûrasından daha dün derecede bir malî statüye tâbi tutulmasının caiz olmayacağı ve teşkilâtan gereği gibi randıman alınabilmesi ve kanunlarla tahmil edilmiş bulunan vazifelerin bihakkin ifa olunabilmesi, iyi evsafa memur ile tevhiz olunmasına vâbeste olup bunun da muadil mües-

seselere müsavi hakların tanınmasıyle mümkün olabileceği kanaatine varılarak bu teşkilâtı da sözü geçen emsali müesseselere eşit malî haklara mazhar kılma hedefini taşıyan kanun teklifinin heyeti umumiyesi kabul edilerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Kanun teklifinin başlığındaki «Lâyiha» kelimesinin «Teklif» olarak değiştirilmesi uygun görüldükten sonra 1, 2 ve 3 nü maddeleri, bağlı cetvet ile birlikte aynen kabul edilmiştir.

Kanunun kabulü ile meriyete girmesi halinde gereken ödemelerin bütçeden ne suretle karşılanacağı hususunda yapılan görüşmelerde işbu teklifin senelik tutarının 511 200 liradan ibaret bulunduğu ve Büyük Millet Meclisinin tasvibine mazhar olduğu takdirde yılın hangi ayında yürürlüğe gireceğinin şimdiden tâyini mümkün bulunmadığı cihetle 1956 yılında gerektireceği meblâğın bu günden tesbitine imkân bulunmadığı ve binnetice 1956 yılında yapılacak harecamaların, mahiyeti icabı daima tasarruf veren maaş tertibinden karşılanmasının muvafık olacağı neticesine varılmış ve bu maksadı temin için de teklife muvakkat bir maddenin ilâvesi uygun bulunmuştur.

Teklifin 4 ve 5 nei maddeleri de aynen kabul edilmekle havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe saygı ile sunulur.

Divanı Muhasebat Encümeni

Reisi Y. M. Muharriri

Yozgad

T. Alpay

Tokad

A. Gürkan

Yozgad

N. Kurban

Tunceli

B. T. Okaygün

Denizli

M. Gülcügil

Niğde

S. Ertur

Bolu

A. Hatı

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 2/276
Karar No. 83

4 . V . 1956

Yüksek Reisliğe

Niğde Mebusu Sadettin Ertur ve iki arkadaşının 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununa ek kanun teklifi Divanı Muhasebat Encümeni mazbatasıyla birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Divanı Muhasebat Reisi ve Maliye Vekâleti mümessili hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun teklifi, esbabı mucibesinde ve teklifi bidayeten tetkik eden Divanı Muhaebat Encümeninin mazbatasında tafsilen arz ve izah edilen sebep ve zaruretlere binaen Divanı Muhasebat Reisi ve âzalarıyla umumi kâtime, Müddei-umumi ve muavinlerine, murakıp, raportör ve murakıp muavinlerine aylıklarından ayrı olarak teklife bağlı cetvelde gösterilen miktarlarda tahsisat verilmesini istihdaf etmektedir.

Teklif üzerinde encümenimizde cereyan eden müzakerelerden sonra Büyük Millet Meclisi namına malî murakabeyi ifa ve devlet nukut ve emvalinin tahsil, sarf ve muhafazasıyla mükellef bulunan memurların muamelât ve hesabatını mevzuat dairesinde muhakeme ederek alâkalılar hakkında lâzımülicra hüküm ve kararlar itihaz ve ilâmlar ısdar yüksek bir malî mahkeme olarak hizmetin hususi bir ehemmiyet arz etmekte olması nazara alınarak malî istihkak bakımından adlî kaza seviyesine getirilmelerini temin maksadiyle hazırlanmış olan teklif muvafık mütalâa olunarak maddelerin müzakeresine geçilmiş ve teklifin birinci maddesi aynen, ikinci maddesi ahiren kabul edilmiş olan Şûrayı Devlet mensuplarına tahsisat verilmesine dair

olan kanun ile tenazuru temin maksadiyle tadilen, üçüncü maddesi ile 1956 yılı içinde bu kanun gereğince verilecek tahsisatın karşılığını gösteren Divanı Muhasebat Encümeninin hazırlanmış olduğu muvakkat madde aynen ve teklifin mütaakıp dört ve beşinci maddeleri ise aynen kabul edilmiş ve birinci maddeye merbut cetvel de şeklen değiştirilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Bütçe Encümeni

Reisi

Balıkesir

H. İmre

Mazbata Muharriri

Giresun

M. Şener

Afyon K.

M. Â. Ülgen

Çankırı

T. Uygur

Erzurum

Ş. Erker

İzmir

B. Bilgin

Muğla

A. Sarıoğlu

Ordu

S. İşbakan

Tokad

Ö. Sunar

Antalya

K. Akmanlar

Çoruh

Y. Gümüsel

Gazianteb

E. Cenani

Konya

R. Birand

Niğde

A. N. Kadroğlu

Rize

H. Agun

Yozgad

D. Akbel

Reisveklili

Kırklareli

Ş. Bakay

Kâtip

Balıkesir

M. H. Timurtaş

Aydın

Z. Uray

Çorum

Y. Gürsel

İstanbul

N. Â. Sav

Manisa

M. Kurbanoğlu

Ordu

R. Aksoy

Seyhan

A. Topaloğlu

Zonguldak

S. Ataman

**NİĞDE MEBUSU SADETTİN
ERTUR VE İKİ ARKADAŞI-
NIN KANUN TEKLİFİ**

16 . VI . 1934 tarihli ve 2514
sayılı Divanı Muhasebat Kanu-
nuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — Divanı Muha-
sebat Birinci Reisi, daire reisle-
ri ve âzalariyle umumi kâtime
müddeiumumi ve muavinlerine,
murakıp, raportör ve murakıp
muavinlerine aylıklarıyla birlik-
te bağlı cetvelde gösterilen mik-
tarda tahsisat verilir.

Tahsisatın miktarında, kad-
ro aylıkları ve buldukları
memuriyet kadrosundan aşağı
derecede aylık alanların aldığı
aylık derecesi esas tutulur.

MADDE 2. — Bu kanuna gö-
re verilen tahsisatın istihkak
esasları ve sureti tediyesi hak-
kında ilgisine göre 19 . II . 1947
tarih ve 5017 sayılı Kanunun 2
ve 3 ncü maddelerindeki hü-
kümler tatbik olunur.

MADDE 3. — Divanı Muha-
sebat Birinci Reisine 5027 sayı-
lı Kanunla verilen temsil tahsi-
sati kaldırılmıştır.

MADDE 4. — Bu kanun neş-
ri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 5. — Bu kanun Bü-
yük Millet Meclisi tarafından
iera olunur.

**DİVANI MUHASEBAT EN-
CÜMENİNİN TADİLİ**

16 . VI . 1934 tarihli ve 2514
sayılı Divanı Muhasebat Kanu-
nuna ek kanun teklifi

MADDE 1. — Teklifin 1 nei
maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin 2 nei
maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 3 ncü
maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE —
1956 yılı içinde bu kanun gere-
ğince verilecek tahsisatlar, mez-
kûr yıl Bütçe Kanununa bağlı
(A) işaretli cetvelin Divanı Mu-
hasebat Reisliği kısmındaki (me-
murlar maaşı) maddesinden
ödenir.

MADDE 4. — Teklifin 4 ncü
maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teklifin 5 nei
maddesi aynen kabul edilmiştir.

**BÜTÇE ENCÜMENİNİN
TADİLİ**

16 . VI . 1934 tarihli 2514 sa-
yıılı Divanı Muhasebat Kanunu-
na ek kanun teklifi.

MADDE 1. — Teklifin birin-
ci maddesi aynen kabul edilmiş-
tir.

MADDE 2. — Birinci mad-
dede yazılı tahsisatların ödeme
şekil ve şartları hakkında 5017
sayılı Kanunun ikinci ve üçün-
cü maddeleri hükümleri tatbik
olunur.

MADDE 3. — Teklifin üçün-
cü maddesi aynen kabul edilmiş-
tir.

MUVAKKAT MADDE —
Divanı Muhasebat Encümeni-
nin muvakkat maddesi aynen
kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Teklifin dör-
düncü maddesi aynen kabul edil-
miştir.

MADDE 5. — Teklifin be-
şinci maddesi aynen kabul edil-
miştir.

Teklif
*Niğde Mebusu Sadettin Ertur
ve iki arkadaşının teklifine bağli*

*Bütçe Encümenininin tadiline
bağli*

CETVEL

CETVEL

Kadro derecesi Aylık tahsisat

Kadro derecesi Aylık tahsisat

10	75
9	100
8	100
7	150
6	150
5	200
4	250
3	300
2	400
1	500

1	500
2	400
3	300
4	250
5	200
6	150
7	150
8	100
9	100
10	75